

# KURYER LITEWSKI

w Wilnie we Srodę dnia 15 Sierpnia v. s. 1823 Roku.

## WIADOMOŚCI KRAJOWE.

Ostatnia data gazet sankt-petersburskich jest dnia 7 sierpnia.

Podług *Konserwatora*, radca stanu *Borel*, konsul jeneralny rossyjski w *Lisbonie*, akkredytowany został w godności sprawującego interessa NAYJAŚNIEJSZEGO CESARZA JEGOMOŚCI ROSSYJSKIEGO przy Najjaśniejszym Królu Jegomości Portugal-skim.

Radca kollegialny, *Hrabia Santi*, sekretarz poselstwa przy Najjaśniejszym Królu Jegomości Duńskim, podniesiony na radcę stanu.

Radca kollegialny, *Paweł Korniejew*, zostający w ministeryum skarbu, naznaczony naczelnikiem 5go oddziału departamentu dóbr państwa.

Najjaśniejsza CESARZOWA JEYMOŚĆ MARYA, na okazanie zadowolenia swego z grania państwa *Boucher*, w obliczu Najjaśniejszej Pani w *Pawłowsku*, raczyła udarować Panią *Boucher*, kosztownemi kołkami, a Pana *Boucher*, bardzo pięknym pierścieniem, brylantami osypanym.

Kurs petersburski d. 3 sierp.: dukat hollenderski nowy 11 r. 75 kop.. Zmiana złota 2 r. 88½ kop. Zmiana srebra 2 rub. 70½ kop.

Nieustający dochód kommissyji umorzenia długów: 68 assygn. - po — — 102 —  
68 brzęcząca moneta — 98 — } procentow

## KRÓLESTWO POLSKIE.

Ostatnia data gazet warszawskich jest dnia 22 sierpnia.

Najjaśniejszy Cesarz i Król Jmć raczył udzielić ozdoby orderu 5go Stanisława III klasy: JPanu Małowieyskiemu kommissarzowi delegowanemu do obwodu Gostyńskiego; IV klasy. JPP. Ignacemu Okołowiczowi obywatelowi, Józefowi Zawadzkiemu adjunktowi dozorczy obwodu łeczyckiego, Antoniemu Jakubowskiemu burmistrzowi miasta Gostynina, Samuelowi Grzegorzewskiemu burmistrzowi miasta Zgierza, Adamowi Grudzińskiemu burmistrzowi miasta Dąbie, Woyciechowi Ciechorskiemu burmistrzowi miasta Przedeza, Alexemu Tolińskiemu burmistrzowi Starey Częstochowy, Zielińskiemu burmistrzowi miasta Lipna, Antoniemu Głogowskiemu mieszczaninowi z Łeczycy, Janowi Tetzlof farbierzowi w mieście Dąbie.

Wyjechał stąd do Odessy, przybyły przed kilku dniami JW. Jenerał piechoty woysk rossyjskich *Hrabia Langeron*, a JO. Xiążę *Ludwik Radziwiłł* do gubernii grodzieńskiej; przybył zaś z Odessy JW. *Naryszkin* Jenerał woysk rossyjskich.

D. 17. Dnia wczorayszego powrócił do tutejszej stolicy JW. Jenerał porucznik *Lewicki*, komendant placu.

Doszła tu wiadomość z Paryża, iż w czasie tegoroczney tameczney wystawy sztuk pięknych, brat zaszczytnie znanego w naszey stolicy artysty, Pan *Ludwik Norblin*, uczeń P. *Regnauld*, pozyskał drugą wielką nagrodę. Wiadomo, jest, że ten artysta, szukający dziś za granicą wydoskonalenia, jest rodem z Warszawy; spodziewać się zaś wiele należy po ciągłym jego usiłowaniu i młodym wieku: ma lat bowiem dopiero 26.

## AUSTRYA:

Wiedeń dnia 11 sierpnia.

(z *Gazety Warszawskiej*.)

Posłów zagranicznych przy dworze tutejszym uwiadomiono urzędownie, o blizkiej podróży NN. Cesarstwa Ichmość do *Medyolanu*, zostawując im do woli, udać się tam lub pozostać w tutejszey stolicy.

## FRANCYA:

Paryż dnia 31 lipca:

(z *Gazety le Conservateur Impartial*.)

Rada królewska publicznego wychowania d. 26 lipca postanowiła, iż szkoła królewska w *Marsylii* ma być od 1go sierpnia rozwiązana, a pensjonat zamknięty. Szkoła będzie nanowo urządzona, a rozpoczęcie lekcy nastąpi w czasie zwyyczajnym.

*Gazeta Le Courier*, umieściła artykuł pod d. 26 lipca, który powszechnie zadziwienie wzbudził: zapewna też w tym zamiarze był ogłoszony. Na wstępie do tego osobliwszego artykułu, nie przydając nic zgola, należy zwrócić uwagę na notę następującą gazety *Journal des Débats*, w brzmieniu takim: „Umieszczamy ten artykuł, jako osobliwość; trudno jest do pojęcia, jak mogła być gazeta *Courier* tak dalece zaślepiona, przyymując tak nedorzeczne nowiny: bo przypuściwszy nawet konieczność ściągania sił w razie prawie niepodobney klęski, znalazłyby się inne stanowiska, gdzieby można było opierać się, nimby przyszło do odwrótu za *Ebr*; lecz jakbyśmy mogli w tej chwili, pomyśleć o odwrócie, kiedyśmy zdobyli *Ferrol*, *Kardong*, *Lorke*, pobiliśmy *Quiroge* pod *Koruną*, *Riego* pod *Kadyzem*; w tej, mówię, chwili, kiedy woysko *Ballasterosa* rozproszone, a *Mina* zamknięta. Jeśli mogło co uwieść korrespondentów wspomnioney gazety; to zapewne poruszenia ciężkiej artyleryi, która teraz ciągnie do oblężenia *Pampeluny*.

Otoż i ten artykuł: „Rząd francuzki ma zamiar cofnąć swe woyska za *Ebr*, i trzymać się obronnie nad tą rzeką. Ciężka artyllerya otrzymała już rozkaz wyruszyć i zająć mocne stanowiska na tej linii.

„Zyczeniem jest Xięcia *Angouleme*, odwołać woyska zpod *Kadyzu*, dla oczekiwania pomyslniejszey pory do uprzątnienia niezgody między różnemi partjami w Hiszpanii. W rzeczy samey, rozdwojenie między rojalistami stanowi zawadę również wielką do urzadzenia interessów, jak i niesnaski między rojalistami a stanami Kor-tezów.

„Miesiąc już temu, jakeśmy o tej okoliczności ności namienili. List umieszczony wczora z *Madrytu*, potwierdza, cośmy powiedzieli. Człowiek bardzo znakomity, znający stan terażniejszy Hiszpanii i umiejący zrobić dokładne wyobrażenie przyszłości, w tym liście wyraża: iż francuzi gotowi są do układania się z partją nayumiarkowańszą *Kortezów*, ażeby tylko ocalić życie Króla *Ferdynanda*; lecz że partya gwałtowna w *Madrycie* zmusza Regencyą do środków do-wolnych, i opiera się wszelkiemu pojednaniu; i że francuzi wycieńczeni tyłu wydatkami, chętnie zostawiliby partye, kłójące się między sobą etc.

„Nie wiemy jak dalece wypadki mogą zmie-  
nić życzenia Francji; lecz to jest niezawodnym, je-  
śli nie będzie środka łatwego do pogodzenia partji,  
przyjętem zostanie wyżey wspomniane postępo-  
wanie: gdyż francuzi jawnie wspierają rojalistów  
tylko umiarkowanych.

„Wreszcie, woysko francuzkie cieszy się zdro-  
wem naylepszym: dzięki chłodney porze roku.“

*Paryż, dnia 31 lipca.*

(z *Korrespondenta Warszawskiego*).

Na zbiecie wiadomości, rozgłoszoney przez  
dzienniki rewolucyjne, iż niezwyčajne klima i  
trudy wojenne, sprawują liczne choroby w wojsku  
naszem w Hiszpanii, i przepelniają lazarety  
polowe, *Monitor* umieścił wykaz, podług którego,  
liczba chorych, sprowadzonych od czerwca do la-  
zaretow wojskowych w *Ernani, Mondragon, Vit-  
toryi, Irun, Tolozie, Aynsoin i Villareal*, wynosi  
tylko 1580, z których 16 umarło, a 407 wyzdrowiało.

List z *Madrytu* pod d. 26 b. m. wyraża, iż *Bal-  
lasteros* ścigany przez generała porucznika Hrabie-  
go *Molitor*, chciał umknąć do *Jaen*; lecz generał  
*Foissac-Latour*, ruszył przeciwko niemu i przymu-  
sił go do odwrótu. Stan *Ballasterosa* jest tém gor-  
szy, iż generał *Molitor* miał d. 24 b. m. wejść do  
*Grenady*.

*Paryż dnia 5 sierpnia.*

(z *Gazety Warszawskiej*.)

Dzisiejszy *Dziennik Rozpraw* umieścił na-  
stępujące wiadomości z *Madrytu* pod d. 30 lipca,  
odebrane przez nadzwyczajnego gońca: „Mamy  
tu wiadomości z *Kadyxu* pod d. 26. Lękano się  
tam o *Ballasterosa*, i była przyczyna obawy. Wspo-  
mniony bowiem generał zostaje w okolicy *Jaen*, o-  
toczony korpusem generała *Molitor*, przybyłym z  
*Grenady*; korpusem generała *Latour-Foissac*, przy-  
byłym z *Anducar*, oraz całą ludnością, która pó-  
została, i uzbroiła się przeciwko niemu. Oficer  
francuzki, wyprawiony dnia 26 lipca, jako posła-  
niec rozejmowy do *Kadyxu*, w interesie wojsko-  
wym, został przyjęty z radością od ludu, który  
widocznie okazał chęć oswobodzenia Króla. Nie-  
dostatek wody, chleba i mięsa zaczyna się dawać  
czuć ludnemu miastu, któremu się przykrzy cier-  
pieć za obcą dla niego sprawę. Nadzwyczajna ga-  
zeta madrycka donosi, iż przez *Morillo* zostało pobite  
woysko rewolucyjne nie daleko *Vigo*?”

Tenże dziennik zawiera następujący wyjątek  
listu z *Ferrol* pod d. 19 lipca: „Przeszedłszy ca-  
łą Asturyą i Galicyą, stanęliśmy w *Ferrolu*. Wsze-  
dzie mieszkańcy przyjmowali nas z zapalem nie-  
podobnym do opisanja. Woysko rewolucyjne w  
obu tych prowincjach nie było liczne, i nigdy nie  
wynosiło więcej na 10,000 ludzi. Z tych blisko  
1,500 kapitulowało tu, około 5000 zamknęło się w  
*Korunnie*, 3000 udało się za generałem *Morillo*,  
a reszta albo została zabrana w niewolę, albo się  
rozeszła przez ucieczkę. Generał *Hubert* przyjął  
w *Mondonedo* poddanie się generała konstytucyjnego  
*Bresson*. Dziś dwie szalupy kanonierskie, które  
podezas pierwszego uderzenia na *Korunnę* przez  
woysko francuzkie, były bardzo użyteczne obłą-  
czonym, opuścili ten port, i złączyły się z nami.  
Jutro ich użyjemy do posłania dział wielkiego ka-  
libru pod *Korunnę*. Wczora przybył tu z tam-  
tąd konsul angielski z rodziną swoją. Zdaje się,  
iż w *Korunnie* panuje wielki nieład, i miasto nie  
długo się podda.“

Fregata sardyńska zabrała d. 18 b. m. w por-  
cie zewnętrznym *Diana* kaper hiszpański, mający  
6 dział i 30 ludzi; przyprowadziła go do *Genui*.  
Zabrano także inne kapry pod *Villa-Franca*, które  
szkodziły handlowi sardyńskiemu.

Nie potwierdza się pogłoska, jakoby generał  
wi *Lallemand*, obie nogi ustrzelono.

Nie mamy dotąd urzędowej wiadomości o bi-  
twie pod *Korunną*; jeden tylko dziennik, *Gwiaz-  
da*, umieścił list prywatny z obozu przedmostrza  
pod *Korunną* pod d. 18 lipca. Początek tego li-  
stu jest następujący: „Podobało się Zbawcy od  
wszelkiego złego, naszemu 7mu półkowi lekkiej  
piechoty, dozwolić odnieść zupełne zwycięztwo  
nad zapalczywymi buntownikami.“ W liście tym

jest tylko mowa o bitwie d. 15; którą stoczył pół-  
kownik *Lambat*, dowódca 7go półku dywizji je-  
nerała *Bourke*, i po uporczywey walce, odparł  
nieprzyjaciela. Francuzi utracili blisko 50 ludzi,  
strata przeciwney strony nie jest podana.

Dotąd, pisze jedna z gazet hamburskich, po-  
dług urzędowych doniesień w *Monitorze*, woysko  
francuzkie utraciło ogółem 87 ludzi zabitych przez  
ciąg terażniejszey wojny, a woysko konstytucyjne  
hiszpańskie, przeszło 5,000.

Zdaje się, iż prowincye Nawarra, Biskaja i  
*Guyposcoa* postanowiły utworzyć woysko na o-  
bronę dawnych swoich przywilejow. Wezwano  
tym końcem 12,000 ludzi do broni, i deputacye  
wspomnionych prowincyy, doniosły o tém rejencyi.

Dowódca rewolucyjny *Mantilla* chciał w go-  
jazdy wemknąć się do *Pampeluny*; lecz ochotni-  
cy rojalistowscy uderzyli na niego i odpędzili.

Oficer sztabowy hiszpański, który powrócił  
z *Estramadury*, donosi, iż xiąż *Merino* posunął się  
we 2,500 ludzi ku *Puerto del Pico*, i ścigał blisko  
1,000 jazdy konstytucyjney.

Trzy półkownicy konstytucyjni, między któ-  
rymi jest dowódca w *Badajoz*, przeszli do fran-  
cuzów i urządzają korpusy na granicy portugal-  
skiej.

Hrabia *Espagne*, którego rejencya madrycka  
mianowała wice-królem Nawarry, postępuje bar-  
dzo surowo z konstytucjonistami. Dnia 3 lipca  
wydał w główney kwaterze woyska pod *Pampe-  
luną* następujący rozkaz: „Podług zalecenia rejency-  
cy z d. 19 czerwca, zboże na polu, będące na do-  
linie *Baston*, a należące do konstytucjonistów, któ-  
rzy się nie odprzysięgli konstytucyi, ma być prze-  
dane na skarb publiczny. Ci wszyscy, którzy się  
przyłożyli do ubrania milicyi lub stawiania kamie-  
nia konstytucyjnego i t. d. mają opłacać we czwor-  
nasob zwyczajny podatek; równie jak ci, którzy  
śpiewali bezbożną pieśń *Tragala*. Jeśli tacy byli  
urzędnikami, zapłacą za karę tyle, ile brali na rok  
pensyi. Kto; jako ochotnik wyszedł z milicyą i  
wziął konia, zapłaci 12,000 realow. Z tych kar  
pieniężnych otrzymają wynagrodzenie ci, którzy  
będąc wiernymi poddanymi Króla; ponieśli szko-  
dę przez konstytucjonistów. Nakoniec: ponieważ  
konstytucjonisci wprowadzili mnóstwo wiązek li-  
bertyńskich i psujących obyczaje; przeto takie  
wiązki mają być oddane zwierzchności i publi-  
cznie spalone, a mianowicie wszystkie drukowane  
exemplarze konstytucyi kadyxskiej, która pełna  
mylnych nauk, jest przeciwna wszelkim zasadam  
wiary i systematu monarchicznego, oraz przyczy-  
ną wszelkiego nieszczęścia, jakie nas dotknęło.“

W przeciągu dwóch tygodni osadzono w *Lug-  
dunie* przeszło 180 osob w więzieniu, a to za kra-  
dzież, oszukaństwo i zabójstwo.

Ministrowie nasi trudnią się już projektami  
do prawa, które na przyszłym posiedzeniu izb po-  
dać mają. Słychać, iż jeden z nich tyczy się wy-  
nagrodzenia dla byłych emigrantów. Mówią tak-  
że, iż zamiast urzędników stanu cywilnego, du-  
chowni utrzymywani będą xięgi urodzenia i śmierci.

Tutejsza *Gazeta Codzienna*, donosi o uwol-  
nieniu generała *Foy, Gerard, Anthourd, Semele*,  
oraz 90 innych generałow porucznikow i marszał-  
kow polnych od dalszey służby, z powodu, iż nie-  
byli przychylnymi rządowi.

Urzędowe wiadomości odebrane w *Marsylii*  
zawierają, iż w *Alexandryi* (w Egipcie) okazało się  
morowe powietrze, które przeszło na różne okrę-  
ty europejskie, i rozszerzyło się do wysp archy-  
pelagu greckiego. Z tego powodu we wszystkich  
portach morza śródziemnego wydano rozkaz, aby  
środkami ostrożności względem zawijających okrętow,  
jak najszybciej były przestrzegane.

HISZPANJA.

*Madryt dnia 30 lipca.*

(z *Gazety Warszawskiej*.)

Xiążę *Angoulême* przed wyjazdem swoim z  
tutejszey stolicy wydał następujący rozkaz dzien-  
ny: „Marszałek *Xiążę Reggio*, dowódca korpusu  
woyska, ma naczelne dowództwo w prowincjach

Nowey Kastylii, Estremadury, Segowii, Leonu, Salamanki, Walladolidy, Galicyi i Asturyi. Główna jego kwatera pozostanie w *Madrycie*. Xiążę *Hohenlohe*, dowódca 3go korpusu wojska, ma naczelne dowództwo w prowincyach Santander, Burgos, Soria, Santo Domingo, Alava i Biskaj; główna kwatera jego jest w *Wittoryi*. Marszałek *Margrabia Lauriston*, dowódca 5go korpusu, obemyt naczelne dowództwo w prowincyach Guiposeoa, Nawarrze i Arragonii; główną kwaterę mieć będzie w *Tolozie*. Jenerał porucznik *Hrabia Molitor*, dowódca 2go korpusu wojska, ma naczelne dowództwo w *Walencyi, Murcyi i Grenadzie*. Jenerał *Vice-Hrabia Foissac-Latour*, dowódca czynney kolumny, ma zwierzchnią władzę w prowincyach Kordowy i Jaen. Jenerał porucznik *Bordesoult*, dowódca 1go korpusu odwodowego, obemyt naczelne dowództwo prowincyi Sewilli i będzie kierował działaniami pod *Kadyxem*; główna jego kwatera jest w *Puerta Santa Maria*. Powyższy rozkład może być zmienionym stosownie do potrzeby.

Konstytucyjna osada twierdzy *Monzom* (w Arragonii) otworzyła bramy królewsko-hispańskiemu jenerałowi brygady *Santos-Ladron*. Jest to znaczne miasto z cytadelą po obu brzegach rzeki *Cinca*, a poddanie się jej tém ważniejsze, iż panuje na drodze do *Saragossy*, idywizyi nawarskiej, liczący 2500 ludzi, ułatwia wejście do Katalonii. Spodziewać się także wypada niezwłocznego poddania się zamku *Venasque*, który oblegają mieszkańcy miasta i 500 ludzi z dywizyi urządzoney w *Mivalletas*.

Dnia 31. Główna kwatera Xiążęcia *Angouleme* była d. 29 b. m. w *Ocana*. Przyymują go i witają wszędzie jako oswobodziciela. *Ballasteros* jest opasany pod *Jaen*. Będzie musiał poddać się, albo bitwę stoczyć.

Odebrane tu z *Kadyxu* wiadomości dochodzą do d. 23 b. m. Królestwo Ichmość z rodziną swoją są zdrowi. Dnia 21 b. m. zawiął do *Kadyxu* okręt angielski pod banderą rozeymową, co daje powód do różnych wieści.

Osada w *Ciudad-Rodrigo*, wynosząca do 400 ludzi, przystając na wezwanie *Morilla*, chce się z nami połączyć, pod temiz co i on warunkami. *Morillo* na czele 2000 wojska wszedł do *Santjago* gdzie *Palarco* niedawno wybrał 25,000 liwrów kontrybucyi.

Od granic hispańskich dnia 31 lipca.  
(z teyże gazety).

Baron *Eroles* ogłosił rozkazem dziennym d. 18 b. m., iż jenerał porucznik *Sarfield* jest drugim naczelnym dowódcą wojska i szefem głównego sztabu.

Dowódca twierdzy *Urgel* prosił o przysłanie naczelnego lekarza 51go pólku francuzkiego z *Puycerdy*, dla opatrzenia żołnierzy konstytucyjnych, ranionych w bitwach d. 18 i 19 b. m.

Oficer francuzki pisze z obozu pod *Santoną* pod d. 17 b. m. „Stoimy pod *Santoną*. Obleżenie tey twierdzy jest niepodobem; chyba głodem możnaby ją przymusić do poddania się; wkrótce się jednak podda; bo żołnierze osady kompaniami przechodzą do nas, i dowódca chce z resztą ludzi popłynąć do *Korunny*. Drogę mieliśmy bardzo przykra; wśród nieustannego deszczu przechodziliśmy spadziste góry; wszystko to cierpliwość z odwagą pokonała.“

Donoszą z *Puycerdy* pod d. 30 b. m. o poddaniu się zamku *Venasque*. Osada konstytucyjna poszła w niewolą wojenną. Zajął go jenerał rojalistów *Miralles*. Trápista, który teraz został marszałkiem polnym uwiadamia, iż dowódca konstytucyonistów *Mantilla*, zabrany w niewolę razem z 21 towarzyszami swymi, został zabity od jednego wieśniaka niedaleko *Valtierra* w Nawarrze.

Dowiadujemy się z *Ygualada* pod d. 28 b. m. iż *Milans i Llobera* cofają się do *Lerydy*, a marszałek *Moncey*, ściga ich, osadziwszy miasto *Vil-lafranca*.

Taż gazeta donosi pod d. 2 sierpnia z *Madrytu*: Rejeneya odebrała pomyślnie wiadomości z

*Kadyxu*, dochodzące do d. 27 lipca, o zdrowiu rodziny królewskiej. Kilku konstytucyjnych żołnierzy, będących na straży w *Trocadero*, przeszło do wojska oblegającego. Niechęć pochodząca z niedostatku żywności, jest tak wielka, iż wkrótce można się spodziewać ucieczki wielu konstytucyonistów.

#### PORTUGALIA.

Lisbona dnia 17 lipca.

(z Gazety Warszawskiej).

*Margrabia Palmella*, minister interessów zagranicznych, rozesłał okólnik do posłów zagranicznych, donosząc im, iż z rozkazu Monarchy swego oświadczył posłowi hispańskiemu *Don Manuel Moria de Aquilar*, że z powodu niesłychanych zniewią, jakich Król Jmé Katolicki doznał w *Se-willi*, rząd Króla Jmci portugalskiego, nie może go uznawać za pełnomocnika rządu w *Kadyxie*, i dla tego wszelkie urzędowe z nim stosunki ustać muszą; może jednak bawić prywatnie w *Lisbonie*.

Przed kilką dniami wyszła tu ustawa królewska, nakazująca 30 podeyrzanym osobom oddalić się w różne strony królestwa. Trzecia część tych osób składa się z duchownych, którzy już osadzonymi zostali w klasztorach. W inney ustawie napomina Król tylko 34 mieszkańców, ażeby szanowali terazniejszy porządek rzeczy, unikając tajemnych związków. Znajduje się w tey liczbie siedmiu urzędników, dwóch adwokatów i jeden deputowany stanow.

#### ANGLIA.

Londyn dnia 29 lipca.

(z Korrespondenta Warszawskiego.)

Gazeta dworska donosi o mianowaniu Pana *Thornton*, pełnomocnym ministrem przy dworze portugalskim, a Pana *Pitman Clarke*, jeneralnym konsulem na wyspach Przylądku, tudzież o uznaniu Pana *Rebella de Andrade*, portugalskim jeneralnym konsulem w *Londynie*.

Na wielkim londyńskim warsztacie robot żelaznych i stali, kończą teraz parową machine, w której lód w znaczney ilości może być trzymany. Jest ona do wschodnich Indyy przeznaczoną, gdzie klimat naywięcej lodu potrzebuje.

Londyn dnia 5 sierpnia.

(z Gazety Warszawskiej.)

Tuteysze pisma publiczne ministeryalne zapewniają, iż eskadra angielska popłynie do rzeki *Tagus*, dla powściągnięcia stronnictwa, któreby chciało zaburzyć spokojność Portugalii. Inni twierdzą, iż rząd nasz uzbraja 6 fregat, które niedaleko zamkniętych portow hispańskich krążyć mają.

W jedney z tuteyszych gazet czytamy, iż Baron *des Bossins de Richemond*, szwagier Pana *Villele*, przybył do *Korunny* na okręcie francuzkim, płynącym do Indyy, a zabranym przez hispanów. Osadzono go w zamku *ś. Antoniego*, a potem, na usilne przełożenia Pana *Wilsona*, uwolniono.

Słychać tu, iż między d. 26 a 30 lipca, wojsko francuzkie miało uderzyć na *Kadyx*, i razem strzelanie od lądu i morza miało się zacząć. Gazeta ministeryalna *Gonic* zapewnia, iż w potrzebie mieszkańcy *Kadyxu* chcą się poddać anglikom.

Lord *Nugent* wypłynął stąd do Hiszpanii dla służenia tam pod jenerałem *Wilsonem*.

Donoszą z *Paryża* jako pogłoskę, iż jenerał *Abisbal* poległ w pojedynku z jednym adwokatem w *Limoges*.

Ajent gospody *Lloyds* pisze z *Genui* pod d. 24 lipca, iż odebrano tam z *Barcellona* wiadomość o wyścieniu ztamtąd *Miny* d. 13 tegoż miesiąca w 600 jazdy i 300 piechoty.

Młody *Karol Ludwik Napoleon Murat*, mający lat 22, podał się w *Nowym-Yorku* do naturalizacyi w Stanach Zjednoczonych.

Taż gazeta donosi z *Londynu* pod d. 8 sierpnia: Wkrótce popłynie ztąd do *Lisbony* Pan *Tywhitt*, herold orderu podwiązki, dla instalowania Króla Jmci portugalskiego na kawalera tegoż orderu, którego członkiem wspomniony Monarcha

został mianowany zaraz po przywróceniu powszechnego pokoju; lecz w początku pobyt jego w Brazylii, a później rozruchy w Portugalii, wstrzymały instalacyą.

#### PRUSSY.

Berlin dnia 16 sierpnia.  
(z *Gazety Warszawskiej*.)

Królewic nasz, następca tronu, wyjechał stąd do Szczecina.

W lipcu zawinęło do Gdańska 162 okrętów morskich ze śledziami, węglami ziemnymi, szkłem, dachówką, cegłą, skurami, oliwą, łojem, jęczmieniem, owsem, solą, winem i korzeniami; wypłynęło zaś w tymże miesiącu 137 okrętów z drzewem, pszenicą, żytem, płótnem, popiołem, śledziami i rozmaitemi innymi towarami.

Królewska akademja sztuk pięknych na zgromadzeniu swoim dnia 23 marca r. b. obrala Pannę *Wilhelminę Juliannę Asimon* artystką akademicką, z powodu szczególniejszej jey biegłości w wyrzynaniu ozdób na drzewie.

#### NIEMCY.

Od brzegow Menu dnia 7 sierpnia.  
(z *Gazety Warszawskiej*.)

Podano seymowi szwajcarskiemu wniosek, aby konstytucye wszystkich kantonów były jednolite, aby władzę związku przywrócono z takimi prawami, jakie miała dawniej, aby wszystkie publiczne szkoły podlegały centralnej komisji, któraby potwierdzała profesorów i czuwała nad ich naukami pod względem politycznym i religijnym, i aby do komisji tej należała cenzura nie tylko druku w kraju, lecz oraz sprzedaży pism i książek drukowanych za granicą.

W *Darmsztadt* wyszło d. 1 b. m. urządzenie względem nauki młodych izraelitów. Każdy wyznawca religii Mojżeszowej powinien dzieci swoje posyłać do szkół publicznych, gdzie brać mają zwyczajne nauki, oprócz religii, które osobno w swoich na to przeznaczonych szkołach uczyć się będą.

#### A Z Y A.

Smirna dnia 20 czerwca.  
(z *Gazety Warszawskiej*.)

W uroczystość Wniebowstąpienia Pańskiego po mszy, flotylla grecka, złożona z 60 okrętów ipsaryjskich, idryjskich i spezyjskich z kilku statkami palmami, wypłynęła z Ipsary za flotą turecką, o której poruszeniach wiedziała. Przed wyjściem atoli pod żagle, zaszła krwawa kłótnia między idryczykami i ipsaryczykami, z powodu, iż pierwsi nie chcieli się podzielić z drugimi kontrybucyą, wybraną na wyspach *Syra* i *Naxos* i chcieli ją samy wziąć za kosztą uzbrojenia. Posłano sztafetę do senatu idryjskiego; lecz pokazanie się floty tureckiej było dostatecznym do ukończenia sporu; wspólne niebezpieczeństwo powściągnęło niezgodę. Rząd grecki wyrachował dochód krajowy w ilości 52 milionów piastrow, a chcą greków, mieszkających na wyspach, przywiązać do sprawy moreńczyków, obiecał im, iż z końcem trzeciej kampanii, sam ponosić będzie wydatki na wojnę, które są bardzo znaczne: bo każdy uzbrojony okręt grecki kosztuje 15,000 piastrow.

Dnia 23. Grecy nie wierzą ogłoszonej przez Turków amnestyi. Ufają wprawdzie W. Sultanowi, ale nie ludowi tureckiemu. Dla tego więc odrzucają wszelkie propozycye przyjacielskie, i trwają przy swoim powstaniu.

D. 6 lipca. Ibrahim basza wszedł już do *Pergamu*, i tłumy wojska azyatyckiego zbliżają się do nas. Tymczasowe środki obrony naszego baszy, zasługują na pochwałę; część miasta, w której chrześcijanie mieszkają, jest zamknięta.

#### AMERYKA.

W Chili wybuchnęła nowa rewolucya: generał *Freyre*, dowódca twierdzy *Conception* (Niepokalanego Poczęcia) w porozumieniu z dowódcą *Valdivii*, półkownikiem *Beauchief*, opanowali ster rządu. *O'Higginsa* poymano w niewolę w *San Jago*; *San Martin* chcąc uciec do *Mandozy* został także poymany w górach Andejskich i wtrącono go wraz z jego przyjaciółmi *O'Higginsem* do więzienia. Kongres i Junta rządowa rozwiązały się.

Przybył do *Mexyku* posłaniec stanów hiszpańskich, którego w paszporcie tylko kupcem nazwano. Zaprowadzą go pod zastawą do *Vera Cruz*, z kąd miano go natychmiast odesłać do Europy.

#### o Zbiegach.

1 Od Litewsko-Wileńskiego Gubernialnego Rządu ogłasza się, iż wzięty w mieście Wilnie bez paszportu cygan Jan Fiedorowicz, który między innymi na examinie wyznał, że od urodzenia ma lat 25, rodem z guberskiego miasta Wilna, i że jakoby tu podług rewizyi zapisany; takowe wyznanie po uczynionej przez pośrednictwo wileńskiej mieskiej policji wyprawki okazało się niesprawiedliwym; dla nieokazania do potwierdzenia tego najmniejszych dowodów, na mocy Ukazu Rządzącego Senatu pod dniem 29 augusta 1807 r., podług rezolucji Rządu pod dniem 22 maja 1823 roku nastaley, uznany włóczegą i na mocy 10tego paragrafu Naywyższego Jego Cesarzkiej Mości rozkazu pod d. 23 februaryi 1823 roku, danego Rządzącemu Senatowi; dla odprawienia do Syberyi na posilenie odesłany d. 26 tegoż maja podług urzędzenia o posylających się, do tobołskiego Prykazu zsyłkowych, o czem zgodnie z 12, 13, 14 i 15 punktem tegoż Naywyższego Ukazu, uwiadamiają się właściciel tego włóczegi albo gromada do której należał. Przymioty pomienionego włóczegi: wzrostu 2 arszyn 4 wierszków; twarzy podługowatej, czystej, gładkiej, włosów na głowie, brwiach i wąsach czarnych, oczu karych, nosa długiego nieco szerokiego. Dnia 21 julii 1823 roku. Sowiennik Białocki. Sekretarz Kleyst. Stołanaczelnik Suchocki.

Od tegoż Rządu ogłasza się, iż wzięty tu teyszej gubernii w powiatowym mieście Kownie bez paszportu Adam Dominika syn Arcikowski, który między innymi na examinie wyznał, iż od urodzenia ma lat 17 rodem z miasta Kowna, a w rewizyi nigdzie nie zapisany; lecz takowe wyznanie okazało się niesprawiedliwym, i że po zabranej sprawie okazało się, że wszyscy kowieńscy mieszkańcy, nietylko jego, ale i jego matki nieznają; dla nieokazania do potwierdzenia tego najmniejszych dowodów, na mocy Ukazu Rządzącego Senatu pod dniem 29 augusta 1807 roku, podług rezolucji Rządu pod d. 17 maja 1823 r. nastaley, uznany włóczegą, i na mocy 10 paragrafu Naywyższego Jego Cesarzkiej Mości rozkazu pod d. 23 februaryi 1823 r., danego Rządzącemu Senatowi; dla odprawienia do Syberyi na posilenie odesłany d. 26 tegoż maja, podług urzędzenia o posylających się, do tobołskiego Prykazu zsyłkowych, o czem zgodnie z 12, 13, 14 i 15 punktem tegoż Naywyższego Ukazu uwiadamiają się właściciel tego włóczegi lub gromada do której należał. Przymioty pomienionego włóczegi: wzrostu 2 arszyny 5 wiersz; twarzy podługowatej, białej, czystej, włosów na głowie i wąsach rasy, brody jeszcze niegoli, oczu błękitnych, nosa długiego, na twarzy z obu stron i na brodzie z prawej strony ma brodawki, obie ręce w łokciach przykurezone od choroby. Dnia 28 julii 1823 r. Podpisy jak wyżej.

Kurs wileński na assygnaty od dnia 7 sierpnia rubel srebrny 3 rub. 77½ kop., czerwony złoty nowy r. 11 kop. 70, stary r. 11 kop. 52, imperyal r. 36 kop. 60½.

Pozwolono drukować. Z polecenia JW. Wojennego Litewskiego Gubernatora.  
Andrzej Bucharski Rzeczywisty Radca Stanu i Kawaler,

w Drukarni Redakcyi.

Wilno dnia 15 sierpnia v. s. 1823 Roku.

## ОБЪЯВЛЕНІЕ.

Императорское Вольное Экономическое Общество къ Г. Управляющему Виленскою Губерніею препроводило по нѣскольکو экземпляровъ двухъ сочиненій: перваго. О фландрскомъ сельскомъ хозяйствѣ въ нынѣшнемъ его состояніи, какъ служащее надежнѣйшимъ средствомъ къ усовершенствованію земледѣлія и благосостоянія помѣщиковъ; а другаго: описаніе землепольдѣльной машины, кою раба замѣняетъ большое число работниковъ и облегчаетъ пруды. Симв сочиненіямъ, цѣна первому 3 руб., а послѣдному 5 руб. ассигнаціями. А пошому благоволяше любители хозяйства и земледѣлія, желающія приобрести одно или оба сіи сочиненія уведомить о мѣсцѣ, гдѣ желающіе получить шаковыи сочиненія, и прислать подъ адресомъ Управляющаго Губерніею по вышеозначенной цѣнѣ деньги, за копорыя безъ дальнѣйшей издержки на пересылку пребуемое сочиненіе доставлено имъ будетъ. Секретарь А. Лазаровичъ.

## Огłoszenie.

2. Cesarskie Wolne Towarzystwo Ekonomiczne do P. Zarządzającego Gubernią Wileńską przysłało po kilka exemplarzy dwóch dzieł: 1sze O wiejskiem gospodarstwie we Flandryi, w terażniejszym jego stanie, jako służące za najsukuczniejszy środek do udoskonalenia gospodarstwa i dobrego stanu właścicieli ziemskich; a 2gie: Opisanie machiny do podnoszenia ziemi, która zastępuje wielką liczbę robotnika i ułatwia pracę. Cena tych dzieł: pierwszego 3 ruble, a drugiego 5 rubli assignacyami. Miłośnicy gospodarstwa i rolnictwa, chcący mieć jedno, albo oba te dzieła, zechcą uwiadomić, dokąd one mają być przysłane, i przysłać pod adresem Zarządzającego Gubernią pieniądze, podług cen wyżej wyrażonych, za które, bez dalszych wydatków na przesyłkę, żądane dzieło zostanie im przysłane. Sekretarz A. Łazarowicz.

1. Chociaż na oblg od W. Ignacego Byczkowskiego Sędziego na zł. pol. 20,000, niżej podpisany służący, 26 augusta 1822 w akta Grodz. Wileń. wprowadzony, był napisany ode mnie projektowe przelew na imię W. Bogumiły z Strużyńskich Horahladowey kolleskiej asesorowey bez zaliczenia summy, i tak został złożony w ręku J.P. na Starostwa Hajewskiego, tytułującego się Regentem Zawileyskim, zaleconego doradcy i plenipotenta, do tego interessu mnie nakłaniającego, i chociaż takowy przelew pomimo wiedzy i woli mojej, z powierzonego depozytu, został wydany W. Horahladowey; która poważyła się ony 28 julii teraż. r. wniesić do akt Grodz. Wileń, jednak gdy takowego przelewu, niżej podpisana W. Horahladowey nieoddawała (zostawując ony w ręku Hajewskiego jak on żądał) i gdy od niej summy za takowym przelewem za oblg Byczkowskiego nie brała; przeyście więc takowego przelewu do rąk W. Horahladowey; jako szczególny wypadek, jak przeze mnie akceptowanym brzdź nie może, tak też W. Horahladowey właścicielką wszystkiego obligu uczynić nie zdola; przeto nim manifest w aktach Ziem. Wileńskich 9 augusta zapisany obszerniej objawi szczeguly działań J.P. Hajewskiego, tym czasem ostrzegam Publiczność, iżby nikt takowego przelewu lub za onym mniemanego aktorstwa obligu od W. Horahladowey nienabywał, w układy nie wchodził, gdyż oblg oryginalny w tym przelewie wspomniany nie jest w ręku oney, a o znikczemieniu takowego przelewu tak z utrzymującą ony, jako z wydającym został rozpoczęty process w Sądzie Ziem. Wileń. w regestrze taktowym. Anna Kozakowska Prezyd. Ptu Kowien.

Ze takowe ostrzeżenie w Redakcyi Kur. Lit. może być drukowane. Świadczę Karol Romanowicz Sędzia G. P. W.

1. Kommissya Sądowna Edukacyyna Gubernii Wołyńskiej Podolskiej i Kijowskiej, uwiadomia P.P. Obywateli iż w dniach 10, 11 13 grudnia r. b. 1823 odprawiać się będzie w mieście powiatowem Włodzimierzu w obecności jednego z członków Kommissyi licytacya dwóch lub trzech letniej arendowney possessyi dóbr połowy wsi Polemca, Chrypska i Wólki Chrypskiej w Gubernii Wołyńskiej, piśmie Włodzimierskim leżących po XX. Paulinach Włodawskich na fundusz edukacyyny przypadłych, razem, lub osobno folwarku Polemca, a osobno Wólki z Chrypskiem. Dochodu przynosiły te dobra funduszowi edukacyynemu podług ostatniego arendownego licytacyjnego kontraktu r. sr. 1600 na rok (w co dochód z lasów nie wchodzi). Bliższą o tych dobrach wiadomość oraz warunki za jasiemi dobra te w arendę puszczone ni być mają, można mieć w kancelaryi Kommissyi niniejszoy w każdym czasie, a pod moment licytacyi można będzie w tej mierze wszelkiej informacyi zasięgnąć od obecnego temu aktowi członka Kommissyi. Chcący zapisać się za licytanta winien będzie złożyć u delegowanego do licytacyi r. sr. 150 lub dostateczną na to porękę w zakład, że od postąpioney przez siebie przy licytacyi summy nie odstoczy. Takoweadium zwrócone będzie tym co się przy licytacyi nie utrzymają; ten zaś co najwyższą ilość postąpi, doda do złożonego przez siebie wadium summę dopełniającą postąpioną przez siebie roczną tenutę, albo na nią dostateczną okaze ewikcyą a to dla pewności dotrzymania warunków kontraktu i na odpowiedzialność za mięgcę w czasie wyniknąc pretensye. Gdyby licytujący, po postąpieniu najwyższoy summy chciał się od niej cofnąć, złożony przezzeń wadium przepada na korzyść edukacyynego funduszu, a bezpośredni po uskulczemieniu dopełniających warunków. Dan w Krzemieńcu dniu 30 lipca 1823 r.

Raciborowski Kom. Sąd. Eduk. Pisarz Rudzki.

2. W stosunek awizacyi w r. 1822 pod Nrmi 84, 85, 86 i 114 Publiczności zakomunikowaney (nie w zamiarze prywatnego zysku) lecz aby praktyka w paśmie kilkodziesiątletnim nieprzerwany postęp okazująca, w przedmiotach Architektoniko-ekonomicznych, wspinałomyślnym obywatelom do niezawodnego użytku mogła dochodzić; wyobraża się: że z abrysow i modelow przez niżej podpisanego wydanych, przy własneyże Inspekcyiney dyrekcji, w przebiegu przeszley zimy doprowadzono do skutku zamierzonego robotę Mlynobudowniczą, z oszczędą robotnika, i zajęcia czasu robotom rolniczym przyzwoitego; utrzymując się na drodze bez ryszowania do bicia pali i t. d. w Majątku XX. Franciszkanow Wileńskich Kijany zwanym. A w Starostwie Olkienickim tej wiosny założono wnow fabrykę wapienną i cegielnianą, dobywania ciosow wapiennych, użycia rudy do murow i t. d. do murującego się Kościoła Parafialnego, który od 1go czerwca w roku terażniejszym z fundamentow założony, wznosi się w regularnym postępie do zakryśłonego sobie przeznaczenia. Życzącym przeto mieć przewodniczącą informacyą w podobnych przedmiotach, lub innych; uczynność swą ofiaruje: a szczególnie do zakładu wsiow zbroynych od pożaru, ma pewne systematyczne plany; w odpowiedzialność jakiej bądź pozycyi, najmniejszym nakładem.

A. P. Okolow Architekt.

3. Oświadczenie imieniem JW. Leopolda Gorskiego Marszałka Ptu Teiszewskiego i Kawalera Orderu Teutońskiego, czyni się z następnego wydarzenia: z działu między Starostą Gorzdowskim Macieiem, a Ciwinem Użwent. Benedyktom Woynami Braćmiami rodzonymi 1675 8bra 29 dat 1677 Junii 20 w Grodzie Zmudzkiem, toż w sposobie przenosu w Trybunale Nowogródzkim 1680 xbra 31, takż 1744 junii 10 w Trybunale Głównym W. X. Litewskiego aktykowanym, uczynionego, Macieiovi Woynie Woytowstwo Gruszlawskie z attynencyami, zaś Benedyktowi Woynie dobra Sałanty z ograniczeniem dostały się, którym Maciey Woyna obowiązał się Benedyktowi Woynie pisząc w słowa: „Ja Maciey Woyna Starosta Gorzdowski odebrawszy dobrami leżącemi i poddanemi, mianowicie w majątności Sałantowskiej i zdyminuacya intraty Woytowstwa Dawkszowskiego JP. rodzonemu dostatego, niemogłem poddanymi osiadłemi intratę porównać, opisując się tedy co rok mianowicie począwszy w roku da Pan Bóg 1676 mca nowembra 11 dnia, to jest w dzień Sgo Marcina święta Rzymskiego we dworze JP. Benedykta Sałantowskim, monetą srebną licząc za talar po złotych 3, a za czerwony złoty po zł. 6 ortami niebrakownymi lub półtorakami albo złotownymi, jako pewną coroczną intratę sam przez się i sukcesorów następców moich JP. Benedyktowi Ciuna Jegomości co rok na lata po sobie idące wiecznymi czasy tego wyż pomienionego dnia, i na tym miejscu po zł. 192 i groszy 15 monetą zwyż mianowaną płacić i oddawać pod winą 30,000 zł. opłacić na nieprzeżyte czasy po zł. 192 gr. 15 ~~monetą~~ przez rozmaitych Aktorów przechodząc do dziedzictwa zesłego do wieczności JO. Xcia Platona Zubowa Generała od Infanteryi i Kawalera różnych Orderów, a majątność Sałanty do żał. doszły, we wszystkich punktach wspomniony dokument od momentu nastania uświęcał się tak przez samych Woynów, jako też późniey przez następców ich, i nawet JOX. Zuboff powyższą okryśloną należność Delatorowi do roku 1816 opłacał. Ile wspomiona powinność na inwentarzu dla Gruszlawek majątności sporządzonym przez Kobelina Komornika Xięstwa Zimuydzkiego jest zapisaną, aby do Sałant opłacona, z tego powodu Delator znajduje pobudki, aby swey należności nientracił i niniejsze Oświadczenie zapisując zapewnia, iż w razie nieoddania processem u Sukcesorów Xięcia Zuboffa dopominać się będzie, należności swoiey. Jakowe Oświadczenie podpisuję. 1822 xbra 17 dnia.

Stanisław Towtkiewicz Plenipotent.

Roku 1823 mca lutego 7 dnia. Przed Aktami Ziemskimi Ptu Tel. stawając obecnie WJPan Stanisław Towtkiewicz Sekr. Granicz. i Adwokat Subsel. Telsz. to oświadczenie do akt podał.

Przyjęto Ignacy Dowkont Ziemski Ptu Telsz. Aktowy Regent.

Ze Takowe oświadczenie może bydź umieszczone w Kuryerze Redakcyi Wileńskiej świadczyć. Karol Romanowicz Sędzia G. P. W.

2. Sąd Taxatorsko Lokacyyny za Dekretem Remissyynym Sądu Głównego dla domia-

ru satysfakcyi wierzytelom JW. Antoniego Micewicza b. Marszałka Rosieñ w dobrach Goryszach w Powiecie Rosieñskim poruczone dzieło konkursowe ułatwiający, chociaż czynioną awizacyą w Gazecie Kurjera Litew. promulgatę dekretu oczewistego na dzień 20 przeszłego mca lipca zamierzył: gdy jednak dla wielkości dzieła, a ztąd dla niepodobienstwa rychtego ułatwienia wszystkich w tym interesie przyniesionych stosunkow i okoliczności, wypieszyć na terminu zakreślony nie mógł: i w dniu wyrażonym dekret promulgowanym nie został, dopiero więc, gdyby strony, dla następnych w progresie interessu stopni, niewiadomością nieskładały się; powtórnie postanowił też strony zawiadomić, że nieodmiennie dnia 20 terażniejszego miesiąca sierpnia w dobrach Goryszach dekret między JW. Micewiczem a jego wierzytelami ogłaszać pocznie. Oczem podając dla trzykrotnego zaawizowania niniejsze ogłoszenie do Gazet Kurjera Litewskiego o wolności przyjęcia onego poświadcza.

Franciszek Kleczkowski Sędzia Ziem. Ptu Troc. Exdyw. Józef Olszański Pisarz Ziem. Ptu Wileñ-Exdywizor. Jan Brodowski Sędzia Grodz. Br. Exdywizor. Regent Wincenty Dauksza.

2. Od Litewskiego Grodzieńskiego Rządu ogłasza się, iż położona w tuteyszey gubernii w powiecie Wołkowyskim część majątności Łopienicy, wydzielona byłemu odkupczykowi trunkowego poboru Houwaltowi z czackeckiey exdywizyi, zawierają w sobie jednego poddanego z siemją, ziemią i zabudowaniem, na uzyskanie liczący się na Houwalcie za trzymanie w mieście Grodzie odkupu, akcyzney niedoimki, przeznaczona na sprzedaż z publicznych targow, mających się odbywać dnia 26 i 27 następującego miesiąca septembra w Wołkowyskiej szlacheckiey Opiece, a trzeci ostateczny w tym Rządzie, za trzy miesiące od dnia wydrukowania, które późniey nastąpi w Sankt-Petersburskich albo Moskiewskich gazetach; a zatém wzywają się życzący kupić. Dnia 26 julii 1823 r.

Expedytor Kolleski Sekretarz Jan Kru-powicz.

3. Roku 1823 Mca julii 28 dnia wieczor o godzinie szóstey, w obecności Superiora klasztoru XX. Missyonarzow JX. Józefa Bohdanowicza i Członka Policyi części 1szey Inspektora de Pertez w Domu Sierockim Dzieciątka Jezus ciągnięta została loterya na haft do sukni damskiey; z liczby 30 biletow Nr 8 wygrany, właściciel więc takowego biletu do tegoż Domu Wileńskiego Dzieciątka Jezus dla odebrania takowej sukni sam osobiście przybyć lub umocowaną osobę nadesłać raczy.

A. Buharowska przetożona Domu Dzieciątka Jezus.

3. Do przedania w majątności Hoduciszki zwany w powiecie Zawileyskim cztery mile od Swieñcian i tyleż od Widz położoney. Jest czternaście krow stanownych; sześć pierwiastek i dwa buhaje i kilkoro cieląt. Wszystkie bydło, szczególniey ośm krow i buhaje, są tak piękne, że i tyrolczyki w Wilnie równie pięknych nie mieli. Komissarz tych dóbr JP. Drazewski ma moc i sztukami one przedawać, taniey daleko niż tyrolczycowie przedawali.